

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทบัญญัติกฎหมายอิสลามและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับมะฮัร กรณีศึกษา อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปขอบเขตการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทบัญญัติกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับมะฮัรของมุสลิม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติจริงของมุสลิม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ตามบทบาทบัญญัติกฎหมายอิสลามเรื่องมะฮัร
3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเรียกค่ามะฮัรของมุสลิม อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ครอบครัวมุสลิมในเขตพื้นที่อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
2. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกซึ่งประกอบด้วย

- 1) ประธานกรรมการอิสลามจังหวัดสงขลา
- 2) อิหม่ามมัศยิดในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา
- 3) ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ของครอบครัวมุสลิม จำนวน 160 คน กับกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดก จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 190 คน

1. ครอบครัวมุสลิมในเขตพื้นที่อำเภอจะนะจังหวัดสงขลา จาก 4 ตำบล ๆ ละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 160 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ตำบลบ้านนา เป็นตำบลที่อยู่ท่ามกลางความเจริญที่สุดในอำเภอจะนะ
- 1.2 ตำบลสะพานไม้แก่น เป็นตำบลที่มีพื้นที่เป็นชนบท
- 1.3 ตำบลจะโหนง เป็นตำบลที่ผสมผสานระหว่างไทยมุสลิมกับไทยพุทธ
- 1.4 ตำบลนาทับ เป็นตำบลที่มีมุสลิมใช้ชีวิตวิถีชีวิตแบบชาวประมง

2. ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา จำนวน 1 คน

3. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

- 3.1 นาเสด เป็นแหละแหะ ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนตัดดีกีหัยะ
- 3.2 สุสณี บินฮัจยีคอเนาะ ผู้จัดการโรงเรียนศาสนบำรุง
- 3.3 อิสมาแอล หมินหวัง ผู้จัดการโรงเรียนแสงธรรมวิทยามูลนิธิ
- 3.4 สะกะรียา สาเมาะ ครูใหญ่โรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ
- 3.5 อาหมัดรุซดี หีมพินิจ ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนดินูลอิสลาม

4. อิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอจะนะจังหวัดสงขลาเฉพาะตำบลที่เจาะจง 4 ตำบล มัสยิดละ 1 คน จำนวน 24 มัสยิด รวม 24 คน ตามมัสยิดดังต่อไปนี้

4.1 ตำบลบ้านนามี 7 มัสยิดประกอบด้วย

- 1) อิหม่ามมัสยิดศอลาหุดดีน
- 2) อิหม่ามมัสยิดบ้านนา
- 3) อิหม่ามมัสยิดมุฮายีรีน
- 4) อิหม่ามมัสยิดศอลาหุดดีน
- 5) อิหม่ามมัสยิดนุรุลอีมาน
- 6) อิหม่ามมัสยิดโคกม้า
- 7) อิหม่ามมัสยิดบ้านลางา

4.2 ตำบลสะพานไม้แก่นมี 3 มัสยิดประกอบด้วย

- 1) อิหม่ามมัสยิดน้ำเค็ม
- 2) อิหม่ามมัสยิดท่าล้อ
- 3) อิหม่ามมัสยิดบ้านทรายขาว

4.3 ตำบลจะโหนงมี 3 มัสยิดประกอบด้วย

- 1) อิหม่ามมัสยิดเราถูอตุลยันนะฮ์

2) อิหม่ามมัศยิดบุสตานูดดิน

3) อิหม่ามมัศยิดเขาจันทร์

4.4 ตำบลนาทับมี 11 มัสยิดประกอบด้วย

1) อิหม่ามมัศยิดคลองข่า

2) อิหม่ามมัศยิดกัษยูมุดดิน

3) อิหม่ามมัศยิดม่วงอน

4) อิหม่ามมัศยิดประสานสามัคคี

5) อิหม่ามมัศยิดสุบูน

6) อิหม่ามมัศยิดบ้านคลองทิง

7) อิหม่ามมัศยิดละอองสามัคคี

8) อิหม่ามมัศยิดคุนาทับ

9) อิหม่ามมัศยิดบ้านปึก

10) อิหม่ามมัศยิดค้อยรูลฮัลวาร์

11) อิหม่ามมัศยิดดารุสسالาม

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 190 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1.แบบสอบถาม สำหรับครอบครัวมุสลิมในเขตพื้นที่อำเภอจะนะจังหวัดสงขลา
อิหม่ามประจำมัสยิดในอำเภอจะนะจังหวัดสงขลา

2.การสัมภาษณ์ สำหรับประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ผู้บริหาร
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสงขลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 1
มกราคม - 31 ธันวาคม 2549 ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์ได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 ของ
จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่ง
มีลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. คำนวณสถิติภาคบรรยายของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สถิติดังนี้
 - 1.1) ค่าความถี่ (Frequency)
 - 1.2) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
 - 1.3) ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 1.4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stendard deviation)
2. วิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป

5.1.1.1 กลุ่มตัวอย่างสุ่มสุ่มทั้งหมด 160 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เป็นเพศชาย สถานภาพสมรส มีรายได้ระดับต่ำกว่า 6,000 บาท การศึกษาสายสามัญ สำเร็จการศึกษาระดับประถม การศึกษาสายศาสนาสำเร็จการศึกษาระดับอิตาอียและศึกษาระบบปอเนาะอย่างเดียว

5.1.1.2 กลุ่มตัวอย่างอิหม่ามทั้งหมด 24 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มีรายได้ระดับต่ำกว่า 6,000 บาท มีการศึกษาศาสนาแบบปอเนาะอย่างเดียว มีระยะเวลาการศึกษา 10 ปีขึ้นไป และมีการศึกษาศาสนาแบบโรงเรียนสำเร็จการศึกษาระดับมศวาสติฎ

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมะฮัร

ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมอำเภอจะนะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายอิสลามเรื่องมะฮัรอยู่ในระดับต่ำ

กลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่มีความเข้าใจว่ามะฮัรกับสินสอดมีความหมายต่างกัน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3

กลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่มีความเข้าใจว่ามะฮัรกับเสาด้ากมีความหมายเหมือนกัน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0

กลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่ทราบความหมายมะฮัรมุสัมา จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

กลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่ทราบความหมายมะฮัรมิฆิล จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่า การทำงานรับใช้นางก่อนการสมรสใช้เป็นค่ามะฮัรได้ตามทัศนะมัชฮับฮาฟีอียจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าการสมรสที่ไม่ระบุมะฮัรขณะสัญญาสมรสนั้นใช้ได้
จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าสิ่งที่นำมาเป็นมะฮัรนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเงินทอง
เท่านั้น จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าภริยาคือผู้ที่มีสิทธิในมะฮัรทั้งหมด จำนวน 73 คน คิด
เป็นร้อยละ 45.6

กลุ่มตัวอย่าง มีผู้เข้าใจว่าพ่อและแม่ไม่มีสิทธิในส่วนของมะฮัรจำนวน 65 คน
คิดเป็นร้อยละ 40.6

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าการสอนอัลกุรอานใช้เป็นค่ามะฮัรได้ ตามทัศนะมัชฮับ
ชาฟีอีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าสิ่งที่เพิ่มนอกเหนือจากมะฮัรถือเป็นของกำนัลเรียกคืน
ไม่ได้เมื่อเกิดการหย่าร้างก่อนมีการร่วมประเวณีมี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1

กลุ่มตัวอย่าง มีผู้เข้าใจว่ามะฮัรจ่ายแบบผ่อนผันได้ตามทัศนะมัชฮับชาฟีอี จำนวน
83 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9

กลุ่มตัวอย่าง มีผู้เข้าใจว่าเมื่อเกิดการหย่าร้างหลังจากมีการร่วมประเวณีไม่อนุมัติ
ให้สามีเรียกมะฮัรคืนตามทัศนะมัชฮับชาฟีอี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4

กลุ่มตัวอย่าง มีผู้เข้าใจว่าเมื่อเกิดการหย่าร้างก่อนมีการร่วมประเวณีสามีมีสิทธิ
เรียกมะฮัรคืนได้ครั้งหนึ่งตามทัศนะมัชฮับชาฟีอี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 49.4

กลุ่มตัวอย่างมีผู้เข้าใจว่าทัศนะมัชฮับชาฟีอีพิจารณามะฮัรมิขลุคคคลที่ใกล้ชิด
ที่สุดคือพี่น้องสาวที่พ่อแม่เดียวกัน จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6

5.1.3 การปฏิบัติจริงเกี่ยวกับมะฮัร

ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมอำเภอจะนะมีการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรอยู่ใน
ระดับปานกลาง

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่นำฐานะการเงินมาพิจารณาในการ
กำหนดมะฮัรจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3

กลุ่มตัวอย่างมี การปฏิบัติของผู้ปกครองในการนำระดับการศึกษามาพิจารณาใน
การกำหนดอัตรามะฮัร จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8

กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติของผู้ปกครองที่พิจารณาการนำวงศ์ตระกูลมากำหนด
มะฮัร จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3

กลุ่มตัวอย่าง มีการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองที่ได้เพิ่มเงินหรือทองนอกเหนือจากมะฮัรที่ได้ตกลงกันไว้กับฝ่ายหญิง แต่เมื่อสมรสกันแล้วทั้งสองไม่ได้อยู่ร่วมกันจะไม่เอาคืนเงินและทองที่เพิ่มบนมะฮัร จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9

กลุ่มตัวอย่างมีผู้ปกครองที่พิจารณาถึงการนำกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรมาปฏิบัติ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5

กลุ่มตัวอย่าง มีผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการมะฮัรโดยการมอบให้ลูกสาวทั้งหมด จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 83.1

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองว่า ที่ผ่านมาเขาเรียกมะฮัรของลูกสาว 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติของผู้ปกครองว่าไม่เคยนำค่ามะฮัรมาใช้ในการจัดงานวาสิมัสโดยไม่ได้ขอจากลูกสาว จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติของผู้ปกครองว่าหากลูกชายได้สมรสแต่ต้องหย่าร้างกันโดยที่ยังไม่ได้อยู่ร่วมกันจะเรียกมะฮัรคืนครั้งหนึ่ง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติจริงของผู้ปกครองว่าหากลูกสาวของท่านได้สมรสแต่ต้องหย่าร้างกันโดยที่ยังไม่ได้อยู่ร่วมกันท่านจะคืนมะฮัรให้ฝ่ายสามีครั้งหนึ่งจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8

กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติจริงของลูกสาวที่เรียนจบปริญญาตรีผู้ปกครองเรียกมะฮัรระดับ 50,000 ขึ้นไป จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0

5.1.4 ผลกระทบที่เกิดจากสาเหตุเรียกค่ามะฮัร

ผลการวิจัยพบว่า มุสลิมอำเภอจะนะได้รับผลกระทบจากสาเหตุเรียกค่ามะฮัรอยู่ในระดับน้อย

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบที่เกิดจากการประสบปัญหาเรื่องมะฮัร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบที่เกิดจากการยืมเงินมาเป็นค่ามะฮัร จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบจากการยกเลิกการสมรสเป็นสาเหตุในการเรียกค่ามะฮัร จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบที่เกิดจากการที่ถูกไม่ได้สมรสสาเหตุมาจากการเรียกมะฮัร จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบจากการสมรสกับคนต่างศาสนิกเนื่องจากการเรียก
มะฮัร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบที่เกิดจากการไม่กล้าไปสู้อเพราะกลัวการเรียกมะฮัร
สูง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8

กลุ่มตัวอย่างที่ยินยอมให้ลูกสาวสมรสกับคนต่างศาสนิกเพราะเขาให้ค่ามะฮัรสูง
เป็นสิบเท่า จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8

กลุ่มตัวอย่างที่มีผู้พิจารณาคนรัวแต่ไม่เคยเรียนศาสนาที่มาสู้อลูกสาว
จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบจากการไม่คิดมีคู่ครองเป็นมุสลิมอันเนื่องมาจากสาเหตุการ
เรียกค่ามะฮัร จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบจากการขายสมบัติเพื่อเป็นค่ามะฮัร จำนวน 45 คน
คิดเป็นร้อยละ 28.1

กลุ่มตัวอย่างที่มีผลกระทบที่เกิดจากการต่อรองอัตราค่ามะฮัร จำนวน 116 คิด
เป็นร้อยละ 76.88

5.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลเกี่ยวกับบทบัญญัติกฎหมายอิสลามและการปฏิบัติจริงเรื่องมะฮัร
กรณีศึกษา อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมะฮัร

ความรู้ความเข้าใจของชาวมุสลิมอำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา เกี่ยวกับบทบัญญัติ
ของกฎหมายอิสลามเรื่องมะฮัร ประเด็นความหมายของมะฮัรและสินสอดที่กลุ่มตัวอย่างแสดง
ความคิดเห็นน่าสนใจ คือ ทั้งสองเป็นชื่อที่ใช้เรียกกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยไม่ได้รู้ว่า
ความหมายของมะฮัรกับสินสอดต่างกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งมะฮัร หมายถึง ทรัพย์สินที่ชายจำเป็นต้อง
มอบให้แก่ภรรยา สาเหตุมาจากการสมรสหรือการร่วมประเวณี ส่วนสินสอด หมายถึง ทรัพย์สินที่
ฝ่ายชายมอบให้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส จะเห็น
ได้ว่ามะฮัรแตกต่างกับสินสอดอย่างชัดเจนที่ว่า เจ้าของมะฮัรเมื่อการสมรสเสร็จสมบูรณ์นั้น คือ
ภรรยาเพียงผู้เดียว ซึ่งผู้ปกครองของนางไม่มีสิทธิ์ในมะฮัรหากไม่ได้รับการอนุมัติจากนาง ส่วน
สินสอดนั้นเมื่อการสมรสเสร็จสมบูรณ์ เจ้าของสินสอดคือผู้ปกครองของภรรยา ซึ่งภรรยาเองไม่มี
สิทธิ์ในสินสอดเลย โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใจว่ามะฮัรคือคำภาษาอาหรับที่อิสลามใช้เรียก

และเข้าใจว่าสินสอดคือคำภาษาไทยที่ผู้นับถือศาสนาพุทธใช้เรียก โดยทั้งสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใจว่ามะฮัรเป็นสินสอด มากกว่าผู้ที่มีความเข้าใจว่าสินสอดเป็นมะฮัร หมายความว่า มีผู้เข้าใจว่ามะฮัรคือทรัพย์สินที่ตกเป็นของบิดามารดามากกว่า มีผู้เข้าใจว่ามะฮัรคือทรัพย์สินของภรรยาโดยที่บิดามารดาไม่มีสิทธิ์

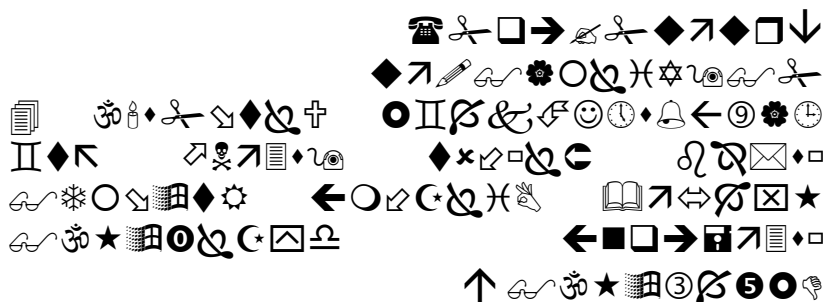
เนื่องจากในอำเภอจะนะ มีชาวมุสลิม และชาวพุทธ อาศัยอยู่ร่วมกันในแต่ละหมู่บ้าน สิ่งที่เคยปฏิบัติและเคยเรียกกันมาเกี่ยวกับเรื่องการสมรสก็ปฏิบัติกันเป็นประเพณี อาทิเช่นเรื่องขันหมาก มะฮัรก็เช่นเดียวกันมีประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงที่มาและความหมายที่แท้จริงของมะฮัรและสินสอด แต่ความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมแม้จะอยู่ร่วมกันกับศาสนิกอื่น ยังคงไว้ซึ่งความเป็นมุสลิมที่อยู่ในหลักศาสนา แม้ว่ากรอยู่ร่วมกับต่างศาสนิกจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับศาสนาและประเพณี แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาซึ่งก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างศาสนา เป็นเพียงแค่ปัญหาปลีกย่อยซึ่งในที่สุดกลุ่มชนที่เป็นมุสลิมก็สามารถมีความเข้าใจในศาสนาและประเพณีของต่างศาสนิกได้ ซึ่งสอดคล้องกับเสาวนีย์ จิตต์หมวด (2531) ทำวิจัยเรื่อง “กลุ่มชาติพันธุ์: ชาวไทยมุสลิม” พบว่า ศาสนาอิสลามได้เข้าสู่ดินแดนประเทศไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ทางด้านอาณาจักรปัตตานี จนในปัจจุบันนี้มุสลิมก็ดำรงอยู่ในประเทศไทย โดยถูกจัดว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมไทย แต่หากพิจารณาเฉพาะบริเวณ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วจะพบว่า มุสลิมจะกลายเป็นชนกลุ่มใหญ่บริเวณนั้น แต่อย่างไรก็ดีแต่มุสลิมได้ถูกจัดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในสังคมไทยที่มีความแตกต่างที่เด่นชัดมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ความแตกต่างดังกล่าวนี้มักนำมาซึ่งความขัดแย้ง และนำไปสู่ปัญหาที่เรียกว่า ปัญหาชนกลุ่มน้อย ซึ่งมักมีที่มาจากปัจจัยต่าง ๆ คือ ความแตกต่างทางศาสนา วัฒนธรรม เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

เกี่ยวกับความหมายของมะฮัรมิฮิลและมะฮัรมุฮัมมา ยิ่งเพิ่มความสับสนให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่รู้แต่ว่าการสมรสนั้นจะต้องจ่ายมะฮัร แต่ไม่รู้ความหมายของมะฮัรมิฮิลและมะฮัรมุฮัมมา ซึ่งมะฮัรมิฮิล หมายถึง มะฮัรของสตรีที่มีค่าเทียบเท่ากับภริยาขณะทำสัญญาสมรสจากตระกูลฝ่ายบิดาของนาง ส่วนมะฮัรมุฮัมมา หมายถึง มะฮัรที่ถูกระบุในสัญญาสมรส โดยการยินยอมทั้งสองฝ่าย หรือ กำหนดโดยผู้พิพากษา เมื่อพิจารณามะฮัรทั้งสองประเภทจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งมะฮัรมิฮิลเป็นมะฮัรที่ต้องยึดผู้อื่นจากญาติใกล้ชิดมาเทียบเคียงในการกำหนดอัตรามะฮัรของภรรยา เพราะไม่ได้กำหนดมะฮัรอย่างชัดเจนขณะทำสัญญาสมรส ส่วนมะฮัรมุฮัมมานั้นเป็นมะฮัรที่ได้ตกลงกันอย่างชัดเจนในขณะทำสัญญาสมรส ซึ่งความหมายของมะฮัรทั้งสอง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และไม่ได้เจาะลึกถึงความหมายของมะฮัรทั้งสอง โดยเข้าใจแบบภาพรวมว่ามะฮัรคือสิ่งที่ชายต้องมอบให้กับหญิงเวลาทำสัญญาสมรส และเข้าใจว่ามะฮัรเป็นทรัพย์สินที่จ่ายในขณะทำสัญญาสมรสเท่านั้น กรณีที่ไม่ได้จ่ายมะฮัรขณะทำสัญญา

สมรสนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้เพียงแต่จะต้องมอบ
 มะฮัรเวลาทำสัญญาสมรสโดยต้องมอบค่ามะฮัรให้ฝ่ายหญิง แต่ไม่รู้ว่าการจ่ายมะฮัรในขณะนั้น
 เป็นมะฮัรมิฮิลหรือว่ามะฮัรมุสัมมา และไม่รู้ว่าการณีใดบ้างที่ต้องจ่ายมะฮัรมิฮิลและกรณีใดบ้างที่
 ต้องจ่ายมะฮัรมุสัมมา ในการปฏิบัติของมุสลิมอำเภอจะนะส่วนใหญ่มีการปฏิบัติการจ่ายมะฮัรมุ
 สัมมา ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับการจ่ายมะฮัรมิฮิลนั้นแทบจะไม่มีเลย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
 ไม่มีความรู้และไม่มีแบบอย่างในเชิงปฏิบัติ มีเฉพาะกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้ศึกษา
 เกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงทำให้ไม่มีความรู้เพิ่มและไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านด้านการปฏิบัติต่อหลักการ
 อิสลาม สอดคล้องกับ อิสมาแอ อาลี (2548) ที่ว่า การให้การศึกษาและฝึกอบรมนั้น ครอบคลุมทั้ง
 การให้ความรู้หลักการปฏิบัติและหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของอิสลาม เพื่อเป็นสมาชิกที่มีคุณค่า
 ของชุมชนและสังคมต่อไป

ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้มีสิทธิในมะฮัร สิทธิในมะฮัรที่แท้จริงนั้นเป็นของบุตรสาว
 นางมีสิทธิที่จะให้ใครและเอาไปทำอะไรก็ได้ในสิ่งที่ไม่ผิดต่อบทบัญญัติศาสนา

ดั่งคำตรัสของอัลลอฮฺ I ในอัลกุรอานว่า

(النساء : 4)

ความว่า “และจงให้แก่บรรดาหญิงซึ่งมะฮัรของนางด้วยความเต็มใจ แต่ถ้านาง
 เห็นชอบที่จะให้สิ่งหนึ่งแก่พวกเจ้าจากมะฮัรนั้นแล้ว ก็จงบริโภคลิสิ่งนั้นด้วยความเอร็ดอร่อยและ
 โอชา” (อันนิสาอฺ อายะฮฺที่ : 4)

และอัลลอฮฺ I ตรัสในอัลกุรอานว่า

(النساء : من أية 25)

ความว่า “คั้งนั้นจงสมรสกับพวกนางด้วยการอนุมัติจากผู้เป็นนายของพวกนาง และจงให้แก่พวกนางซึ่งสินตอบแทนของพวกนางโดยชอบธรรม” (อันนิสาอฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺ ที่ : 25)

แต่หลักการดังกล่าวตั้งแต่มีพิธีการมาสู่ขอ จนกระทั่งเสร็จพิธีการสมรส เรื่อง สิทธิในมะฮัรไม่ค่อยจะมีการอธิบายชี้แจงให้กับบุตรสาวทราบ พร้อมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี การจัดงานวะลีมะห์ (งานสมรส) จำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่าย มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยคิดที่จะใช้ ค่ามะฮัรเป็นการลงทุนในการจัดงานวะลีมะห์และหวังในผลกำไรที่จะได้รับ ความมีเกียรติในงานที่ จัดขึ้นอย่างหรู ถึงแม้จะรู้ถึงสิทธิในมะฮัรดีว่าเป็นของใครแต่ก็ต้องทำไปตามค่านิยมของชุมชน ใน การปฏิบัติตามค่านิยมของมุสลิมนั้น ต้องมีกรอบศาสนามาเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติด้วย สอดคล้องกับ อะหมัด ยี่สุนทรง (2546) ทำวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา ค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ” พบว่าค่านิยม ของมุสลิมที่ถูกต้องมีรากฐานจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม อัลกุรอาน และปฏิบัติแบบอย่าง ศาสดาที่ประกอบด้วย หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมข้อปฏิบัติและ ข้อห้ามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และ บรรจง บินกาซัน (2542. (ข)) ที่ว่าค่านิยมทางสังคมที่ อิสลามสร้างขึ้นและต้องการที่จะเห็นมันสถิตอยู่ในสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ครอบคลุม สังคมทั้งหมด ประกอบด้วยความร่วมมือในการประกอบคุณงามความดี ความเป็นมิตรภาพ ไม่คิดร้าย ซึ่งกันและกัน

ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่นำมาเป็นมะฮัร ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้เงินทองเป็นค่ามะฮัร เป็นที่ทราบกันมาจากการปฏิบัติของบรรพบุรุษ เพราะสะดวกและเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งที่ อิสลามอนุมัติให้เป็นอะไรก็ได้ที่เป็นสิ่งที่มีค่านำมาเป็นมะฮัรได้ ดังอัลหะดีษ จากสะฮฺ อิบน์ สะฮฺ เล่าว่า

(أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لرجل تزوج ولو خا تما من حديد)

((البخاري، : 5150))

ความว่า “แท้จริงท่านนบี μ กล่าวกับชายคนหนึ่งว่า จงสมรสเถิดแม้จะด้วยมะฮัร ที่เป็นแหวนเหล็กก็ตาม” (Bukhari : 5150)

และหะดีษจากอนัส อิบน์ มาลิก เล่าว่า

أن النبي صلى الله عليه وسلم رأي عبد الرحمن بن عوف أثر صفة
فقال ما هذا قال يارسول الله إني تزوجت امرأة علي وزن نواة من ذهب
قال فبارك الله لك أو لم ولو بشاة)

((مسلم، : 3475))

ความว่า “ท่านนบี ρ เห็นรอยน้ำหอมสีเหลืองติดอยู่ที่อับดุลเราะหฺมาน บิน อาวฟ
ท่านนบี ρ กล่าวว่า นี่อะไร ? เขาตอบว่า โอ้เราะสุลุลลอฮ ρ ฉันได้สมรสกับหญิงคนหนึ่งด้วยทอง
หนักเท่าเม็ดอินทผลาล์ม ท่านนบี ρ กล่าวว่าขออัลลอฮ I ได้โปรดประทานความจำริญูให้ กับท่าน
ด้วยเถิด ท่านจงจัดงานฉลองเถิดแม้จะด้วยแกะตัวเดียวก็ตาม” (Muslim : 3475)

นอกจากนั้นยังมีหะดีษจากอับดุลลอฮ อิบน์ อามิรเล่าว่า

(أن امرأة من بني فزارة تزوجت علي بنعلين فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم
أرضيت من نفسك وما لك بنعلين قالت نعم فجازه)

((الترمذي ، : 1113))

ความว่า “แท้จริงมีหญิงท่านหนึ่งจากเผ่าชะเราะฮฺได้สมรสโดยมีรองเท้าคู่หนึ่ง
เป็นมะฮัร ท่านเราะสุลุลลอฮ ρ ได้ถามนางว่า เธอพอใจให้แก่ตัวเธอและทรัพย์สินของเธอด้วยค่า
มะฮัรที่เป็นรองเท้าคู่หนึ่งหรือ ? นางตอบว่าพอใจ ค่ะ ซึ่งท่านนบี ρ ก็อนุญาตให้เขา”
(al- Tirmidhi: 1113)

ซึ่งสอดคล้องกับหะดีษจาก ญาบิรเล่าว่า

(كنا علي عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم نستمتع با لقبضة من الطعام)

((أبوداود، : 2110))

ความว่า “ พวกเราในสมัยเราะสุล ρ ได้สมรสด้วยอาหารหนึ่งกำมือ” (Abu
Dawud : 2110)

ทั้งยังมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้รับรู้ในเรื่องมะฮัรที่เป็นการสอนอัล
กุรอานให้กับนาง ดังหะดีษ จากสะฮุส อิบน์ สะอฺ เล่าว่า

(زوجنا كها بما معك من القرآن)

((البخاري، : 5135))

ความว่า “เราสมรสท่านกับนางด้วยสิ่งที่ท่านมืออยู่จากอัลกุรอาน” (al-Bukhari: 5135)

หะดีษจาก สะฮุล อิบน์ สะฮุด เล่าว่า

(أن امرأة عرضت نفسها على النبي صلى الله عليه وسلم فقال له رجل يا رسول الله زوجنيها فقال ما عندك قال ما عندي شيء قال إذهب فا لشمس ولو خا تما من حديد فذهب ثم رجع فقال لا والله ما وجدت شيئا ولا خا تما من حديد ولكن هذا إزارى ولها نصفه قال سهل وما له رداء فقال النبي صلى الله عليه وسلم وما تصنع يا زارك إن لبسته لم يكن عليها منه شيء وإن لبسته لم يكن عليك منه شيء فجلس الرجل حتى إذا طال مجلسه قام فراه النبي صلى الله عليه وسلم فدعاه أو دعي له فقال له ما ذا معك من القرآن فقال له معى سورة كذا و سورة كذا لسور يعددها فقال النبي صلى الله عليه وسلم أملكناكها بما معك من القرآن)

((البخاري، : 5121))

ความว่า “มีหญิงคนหนึ่งได้เสนอตัวเธอเอง(เพื่อสมรสกับท่านนบี p) มีชายคนหนึ่งกล่าวกับท่านนบี p ว่า โอ้อท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ p สมรสเธอให้ฉันเถอะ ท่านนบี p จึงถามว่า ตัวท่านมีอะไรบ้าง (ที่จะเป็นมะฮัร ชายคนนั้นตอบว่าไม่มีอะไรเลย ท่านนบี p จึงกล่าวว่าจงไป(กลับบ้าน)ไปค้นหาอะไรมาก็ได้ แม้จะเป็นแหวนเหล็ก ชายคนนั้นได้ไป แล้วกลับมาบอกว่า ไม่มีอะไรเลยแม้แต่แหวนเหล็ก แต่ฉันมีผ้าถุงของฉันที่จะมอบให้ครั้งหนึ่ง สะฮุดกล่าวว่า เขาไม่มีแม้ผ้าที่จะคลุมส่วนบน(เลยจากสะเอว) ท่านนบี p จึงกล่าวว่าหากท่านใช้ผ้าผืนนี้ เธอก็ไม่ได้ใช้ส่วนใดเลย แต่ถ้าเธอใช้ผ้าผืนนี้ ท่านก็จะไม่ได้ใช้ ส่วนใดเลยเช่นกัน ชายคนนั้นจึงได้นั่งลงเป็นเวลานาน แล้วจึงยืนขึ้น(เดินออกไป) เมื่อท่านนบี p เห็น จึงได้เรียกเขา/หรือเขาถูกเรียก ให้กลับมาหาท่านนบี p

ท่านนบี ρ ได้กล่าวกับเขาว่า ท่านจำอัลกุรอานไว้เท่าไร เขาตอบว่าซุเราะฮุนั้น ซุเราะฮุนั้น ระบุชื่อนับซุเราะฮุ ท่านนบี ρ จึงกล่าวว่า ฉันจะแต่งงานเธอให้กับท่าน ด้วยการท่องอัลกุรอาน(เป็นมะฮัร)” (al- Bukhari : 5121)

มีบางกลุ่มจากครอบครัวที่ปฏิบัติด้วยการสอนอัลกุรอานเป็นมะฮัร แต่ก็มีน้อยมาก จึงทำให้มีผู้รับรู้เรื่องนี้น้อย ยิ่งไปกว่านั้นมะฮัรที่ได้มาจากการรับใช้นางก่อนการสมรสแทบจะไม่มี การปฏิบัติเลยในปัจจุบัน จึงทำให้ประชาชนรับรู้ในเรื่องนี้น้อย จนกระทั่งส่วนมากของประชาชนที่คิดจะสมรส ได้จัดเตรียมเงินทองไว้เพื่อเป็นค่ามะฮัร โดยไม่คิดที่จะรับรู้เลยว่ายังมีอีกหลายอย่างที่ใช่เป็นมะฮัรได้ พร้อมทั้งเพื่อศักดิ์ศรีของฝ่ายหญิงในสายตาของสังคม ส่วนมากเมื่อเรียกค่ามะฮัร ก็จะเรียกแค่ 2 อย่าง คือ เงินตรากับทองคำ จึงได้จำกัดความรู้โดยปริยายว่ามะฮัรจะต้องเป็นเงินตรา และทองคำเท่านั้น

อิสลามเป็นศาสนาที่เรียบง่าย ไม่มีบทบัญญัติที่เหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะปฏิบัติได้ เรื่องมะฮัรก็เช่นเดียวกัน อิสลามมิได้กำหนดเหนือความสามารถของมนุษย์ แต่ในทางตรงกันข้าม กลับส่งเสริมให้เรียกอัตรามะฮัรน้อย ๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาทีหลัง ดังนั้นความเข้าใจเกี่ยวกับอัตรามะฮัร เป็นการปฏิบัติตามกระแสนิยมและตามค่าของเงินบาท แต่ส่วนมากก็พอที่จะมีความรู้ด้านนี้ เพราะเป็นการปฏิบัติตามที่ตกทอดกันมาของแต่ละรุ่นสู่อีกรุ่น แต่ส่วนมากเรียกตามความสามารถของแต่ละฝ่ายเพราะประชาชนส่วนใหญ่ มีความศรัทธาและเอาหลักศาสนา มาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุขและไม่เกิดปัญหาตามมาทีหลัง สอดคล้องกับ อิสมาแอ อาลี (2546) ที่ว่าอิสลามเป็นศาสนาที่มีบทบัญญัติทั้งหลักศรัทธา หลักจริยธรรมและหลักการปฏิบัติ ซึ่งต่างมีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ดังนั้นการเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการปฏิบัติตามหลักทั้งสามพร้อม ๆ กัน ความบกพร่องในการปฏิบัติหลักการใดหลักการหนึ่งจะมีผลกระทบต่อความเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เกี่ยวกับการคืนมะฮัรในกรณีที่ขาดจากการสมรสก่อนการร่วมประเวณีและหลังได้ร่วมประเวณีกันแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ เมื่อเกิดปัญหาแต่ละครั้งก็จะยื่นปัญหาให้กับผู้รู้ทางศาสนาเป็นผู้แก้ปัญหา แล้วยึดเป็นแนวปฏิบัติกันมาและเกิดเป็นความรู้ สอดคล้องกับ คณิต ไช่มุคค์ (2525) ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ที่มีต่อชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี)” พบว่าผู้มีบทบาท ด้านการศึกษาและมีความสำคัญมากที่สุดคือ โต๊ะครู และในสังคมมุสลิมถือว่า โต๊ะครูเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลสูงสุด โต๊ะครูไม่มีชื่อเสียงก็จะมีลูกศิษย์เฉพาะในหมู่บ้านหรือในตำบลของตนเอง ส่วนโต๊ะครูที่มีชื่อเสียงมากก็จะมีลูกศิษย์จากอำเภออื่นหรือจากต่างจังหวัดมาเรียนด้วย และ สอดคล้องกับ มัรวาน สะมะฮูน (2523) ว่าในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าผู้นำศาสนามีบทบาทเป็นอย่าง

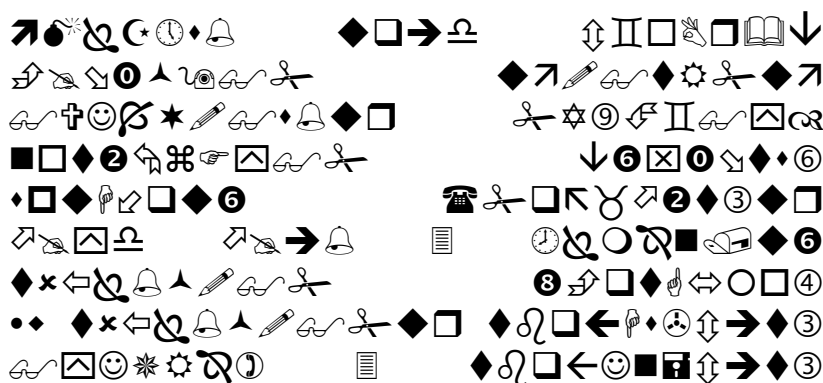
มากในการจัดการศึกษาในมัธยม ไม่ว่าจะเป็นการอบรมและเผยแพร่ศาสนา รวมทั้งมีการสอนอัลกุรอานและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับศาสนา เช่นจัดการเรียนการสอนแก่เยาวชน การฝึกอบรมทางด้านศาสนาและกิจกรรมการเผยแพร่อิสลาม และสอดคล้องกับคถนมนรจนั บากา (2548) ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำมุสลิมในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” พบว่าผู้นำศาสนาหรือโต๊ะครูนั้นถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาหรือดำเนินการเรียนการสอนแก่มุสลิม ซึ่งในการจัดการศึกษาของผู้นำศาสนาหรือโต๊ะครูในอดีตจะดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบของระบบปอเนาะ ซึ่งปัจจุบันระบบปอเนาะก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ถึงอย่างไรก็ตามบรรดาผู้นำหรือโต๊ะครูก็ยังมีบทบาทในการจัดการศึกษาเหมือนเดิม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการกินมะฮัรในกรณีต่างๆที่ได้รับมาจากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเองนั้นน้อยมาก เพราะจะปฏิบัติตามการตัดสินใจของบรรดาผู้นำศาสนาจากฐานสู่ฐาน โดยไม่ค่อยจะได้ศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้

ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมะฮัรนั้น สถาบันปอเนาะและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา เพราะทั้งสองเป็นสถาบันหลักในการถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสนาแก่ชุมชนมุสลิม และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมะฮัรของชาวมุสลิมในอำเภอจะนะอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งชาวมุสลิมในอำเภอจะนะส่วนใหญ่จะศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ดังนั้นหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาศาสนาควรจะเจาะลึกให้มากขึ้น มีความละเอียดมากขึ้น เพื่อที่จะผลิตนักวิชาการที่สามารถแก้ปัญหาในสังคมปัจจุบันได้ สอดคล้องกับบุคดิมัน แยนนา (2549 : 172) ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการศึกษากฎหมายอิสลามของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผลการวิจัย พบว่าหลักสูตรการศึกษากฎหมายอิสลามในสถาบันโรงเรียนควรพัฒนาเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ซึ่งปัจจุบันในระบบโรงเรียนถึงแม้จะมีการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละสถาบันแล้ว แต่การพัฒนาเป็นไปโดยรวม เขตการศึกษาของแต่ละพื้นที่กำหนดเพียงกลุ่มสาระและรายวิชา ส่วนเนื้อหาวิชานั้น เป็นหน้าที่ของแต่ละโรงเรียนที่จะกำหนดและจัดทำ การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ทำให้ผู้สอนสามารถกำหนดเนื้อหาเอง ซึ่งหากผู้สอนมีแนวความคิดที่ดีตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอิสลาม เนื้อหากิจกรรมมาดีและเหมาะสม แต่ในทางกลับกันทางผู้สอนปราศจากแนวคิดที่ดีด้านการศึกษา หลักสูตรการศึกษาจะประสบปัญหาทันทีซึ่งรวมถึงหลักสูตรกฎหมายอิสลามด้วย

เมื่อเปรียบเทียบระบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่สอนทั้งวิชาศาสนาควบคู่ไปกับวิชาสามัญ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่างกับการศึกษาระบบปอเนาะอย่างเดี่ยว เมื่อเทียบระยะเวลาการศึกษาเท่ากัน การศึกษาแบบ

ระบบปอเนาะอย่างเดียวได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับมะฮัรเจาะลึกมากกว่า เพราะมีเวลาในการศึกษา มากกว่า และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายที่ควบคู่ไปกับสามัญ นั้นมีบทบาทในการแก้ปัญหาในสังคมเกี่ยวกับมะฮัรน้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาในสถาบันปอเนาะ เพราะ ปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับของมุสลิมและเป็นสถาบันที่ผลิตนักวิชาการที่มี บทบาทในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นเวลาช้านานและเป็น สถาบันที่สอนครอบคลุมในวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา สอดคล้องกับ Noordin Abdullah (1998 : 137) ทำวิจัยเรื่อง “Dakwah Islamiah diselatan Thailand satu kajian tentang pekermbangannya Antara Tahun 1960-1991” ผลการวิจัยพบว่า “ปอเนาะเป็นสถาบันศึกษาแรกในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ที่ได้จัดการศึกษาศาสนาอิสลาม รูปแบบการศึกษาของปอเนาะได้รับการพัฒนาจาก การศึกษาในมัธยม โดยจัดการศึกษาเป็นระบบมากขึ้น มีการแบ่งเวลาเรียนอย่างชัดเจน มีการ กำหนดกฎระเบียบของสถานศึกษา เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้เรียน การศึกษาในระบบ ปอเนาะแบ่งระดับความรู้ด้วยตำราเรียน กล่าวคือผู้สอนหรือ โต๊ะครูจะเลือกตำราที่เหมาะสมกับวัย และพื้นฐานของผู้เรียน การวัดและการประเมินผลของปอเนาะนั้นผู้สอนประเมินระดับความรู้ของ ผู้เรียนแต่ผู้เดียวโดยการสังเกตจากการเรียนรู้ ผู้สำเร็จการศึกษาคือผู้ที่โต๊ะครูยอมรับหรืออนุญาต ให้ทำการสอนผู้อื่น การศึกษาในปอเนาะได้แบ่งการศึกษาเป็นรายวิชา เช่น วิชาอรรถาธิบายอัลกุ รอราน อัลหะดีษ เอกภาพ กฎหมายอิสลาม หลักภาษาอาหรับ ตะเสวูฟ และวิชาชะลาฆะฮะฮ์ ซึ่ง สาขาวิชากฎหมายอิสลามเป็นสาขาวิชาหลักและมีความสำคัญที่โต๊ะครูจัดให้มีการเรียนการสอน การเรียนการสอนในยุคปอเนาะมีการใช้ตำรา ซึ่งบางเล่มแปลมาจากภาษาอาหรับ และบางเล่มโต๊ะ ครูนิพนธ์ขึ้นเองเป็นภาษามลายู”

ซึ่งเป็นที่ชัดเจนว่า ผู้ที่ได้รับการศึกษาด้านศาสนากับผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษานั้นมี ความแตกต่างกันในการนำบทบัญญัติกฎหมายอิสลามที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังคำ ตรีศของอัลลอฮ์ I ชูเราะฮ์ อัจซุมัร อายะฮ์ที่ 9

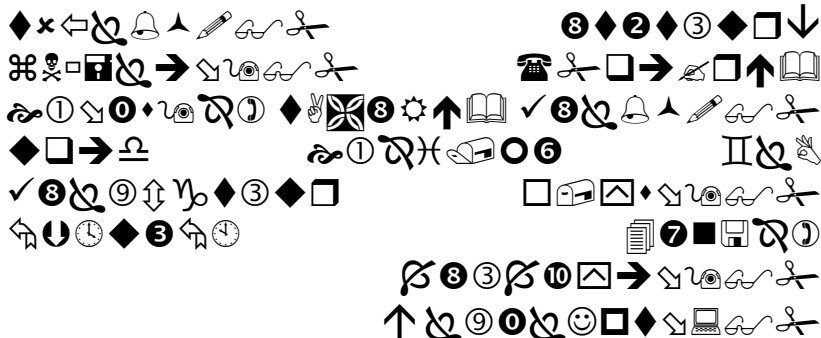

(الزمر : 9)

ความว่า “ผู้ที่เขาเป็นผู้กักตุนในยามค่าคั้นในสภาพของผู้สูญ และผู้ยืนละหมาด โดยที่เขาหัวนเกรงต่อโลกอาคิเราะฮ์ และหวังความเมตตาของพระเจ้าของเขา (จะเหมือนกับผู้ที่ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์กระนั้นหรือ ?) จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ ? แท้จริงบรรดาผู้ที่มีสติปัญญานั้นที่ใคร่ครวญ” (อซซุหม์ร อายะฮ์ที่ : 9)

และผู้ที่มีวิชาความรู้ นั้น มีความตระหนักในการปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนา ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ I ซุเราะฮ์ สะบะอ อายะฮ์ที่ 6

(السباء : 6)

ความว่า “และบรรดาผู้ได้รับความรู้นั้น ตระหนักดีว่าสิ่งที่ได้ถูกประทานแก่เจ้า จากพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นสัจธรรม และชี้นำไปสู่แนวทางแห่งพระผู้ทรงอำนาจ ผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ” (อัสสะบะอ อายะฮ์ที่ : 6)

ดังนั้นผู้นำศาสนา ไม่ว่าจะเป็นโตะครูหรืออิมาม ต้องมีบทบาทในการถ่ายทอด วิชาความรู้ให้กับสัปบุรุษในแต่ละหมู่บ้านอย่างจริงจัง และต้องมีคุณสมบัติในการเป็นผู้นำอย่าง สมบูรณ์ จึงจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบในหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเรื่องมะฮัรให้กับ สัปบุรุษในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ดัง สมยส ทุ่งว่า (2534, 240) กล่าวว่า ในการพัฒนาการเป็นผู้นำ นั้น ควรจะสร้างให้ผู้นำมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีจิตสำนึกแห่งเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงาน 2) มีความกระตือรือร้นที่จะรับภาระหน้าที่ และทำงานด้วยความเต็มใจ 3) มีความเป็นเพื่อน มี ความรักความเข้าใจถึงความต้องการของบุคคลอื่น 4) มีความซื่อสัตย์ 5) มีความจริงจังทั้งคำพูด และการกระทำ 6) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานให้มีความเจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ 7) มีศรัทธา เชื่อมั่นในตัวเอง และเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของผู้อื่น 9) มีเทคนิคในการทำงาน 10) มี

ทักษะการถ่ายทอดความรู้และแนวความคิดให้กับผู้ร่วมงานได้เข้าใจถึงวิธีการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี 11) มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีอารมณ์มั่นคง

หากบรรดาผู้นำศาสนาแต่ละหมู่บ้านมีคุณสมบัติดังกล่าว สัปบุรุษในหมู่บ้านก็จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องมะฮัร และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมบูรณ์

5.2.2 ด้านการปฏิบัติจริงตามบทบัญญัติกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับมะฮัร

ประเด็นการกำหนดอัตรามะฮัร ประชาชนส่วนใหญ่ยึดปฏิบัติในการกำหนดอัตรามะฮัรโดยนำเอาวงศ์ตระกูล ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษา มาพิจารณา ดังอัลหะดีษ เล่าจาก อะบูฮุรัยเราะฮ์ว่า

(تنكح النساء لأربع لما لها ولحسبها ولجما لها ولدينها فا ظفر بذات الدين تربت يداك)

((ابن ماجه، : 1518))

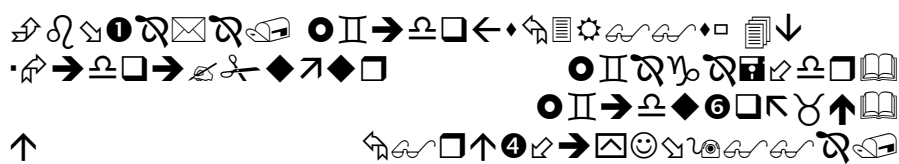
ความว่า “สตรีนั้นจะได้รับการสมรสด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ เพราะทรัพย์สินของนาง เพราะสายตระกูลของนาง เพราะความสวยงามของนางและเพราะการมีศาสนาของนาง ดังนั้นเจ้าจึงต้องเอาสตรีที่มีศาสนาและเจ้าจะประสบกับความสำเร็จ” (Ibn Majah : 1518)

เป็นการส่งเสริมให้มุสลิมไม่ต้องไปสมรสกับชนต่างศาสนิก เมื่อมีการพิจารณาถึงวงศ์ตระกูลและไม่มีการกำหนดอัตรามะฮัรสูงเกินไป เมื่อพิจารณาด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งการเรียกมะฮัรสูงนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาทั้งกับสังคม และการเรียกมะฮัรน้อยเกินไปก็ทำให้เกิดปัญหาทั้งกับสังคมได้เช่นกัน นั่นคือทำให้เกิดการหย่าร้างง่ายขึ้น ดังนั้นการกำหนดมะฮัรตามรูปแบบอิสลามช่วยขจัดปัญหาทางสังคมได้ แม้ว่าปัจจุบันสภาพสังคมมุสลิมกำลังถูกรุมเร้าด้วยกระแสวัตถุนิยม ค่านิยมของตะวันตกได้แพร่หลายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อล่อลวงให้มุสลิมหลงต่อค่านิยมของตะวันตกที่มีลักษณะเป็นวัตถุนิยม แต่สำหรับมุสลิมที่มีความศรัทธาอย่างเคร่งครัด ระบบเศรษฐกิจที่เน้นวัตถุนิยมไม่สามารถลบล้างความศรัทธาและการปฏิบัติต่อหลักการศาสนาได้ สอดคล้องกับ ดลมนรจนันท์ บากา (2523) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อทางศาสนาและผลกระทบที่มีต่อลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมและชาวมุสลิมในชนบท กรณีศึกษา อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส” งานวิจัยชิ้นนี้ได้ข้อสรุปว่า แม้ภาวะเศรษฐกิจจะบีบบังคับให้ศาสนิกจำนวนมาก ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่นับถืออยู่ แต่ยังมีศาสนิกชนบางกลุ่มที่ยังคงเคร่งครัดพยายามดำเนินชีวิตที่ไม่ขัดต่อคำสอนของศาสนา

ศาสนิกกลุ่มนี้แม้มีจำนวนน้อย แต่ก็เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า ภาวะทางเศรษฐกิจไม่จำเป็นต้องมีอิทธิพลเหนือความเชื่อทางศาสนา

การปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการจัดการมะฮัร โดยมอบมะฮัรให้กับบุตรสาว ไม่เอาค่ามะฮัรของบุตรสาวมาใช้จ่ายส่วนตัว หรือมาใช้จ่ายในการจัดงานวาลีมะห์ เพราะเป็นข้อกำหนดของกฎหมายอิสลาม

ดังอัลลอฮ์ I ตรัสในอัลกุรอานว่า

(النساء : من أية 25)

ความว่า “ตั้งนั้นจงสมรสกับพวกนางด้วยการอนุมัติจากผู้เป็นนายของพวกนาง และจงให้แก่พวกนางซึ่งสินตอบแทนของพวกนางโดยชอบธรรม” (อันนิสาอฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ : 25)

ในยุคสมัยวัตถุนิยม มนุษย์มีการแข่งขันในเรื่องวัตถุ ความมีหน้ามีตาในสังคม ในการปฏิบัติบทบัญญัติกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับผู้มีสิทธิในมะฮัร ก็มีผลได้รับผลกระทบไปด้วย ในสังคมปัจจุบัน ดังนั้นองค์กรหรือผู้นำศาสนา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมด้านการศึกษา เน้นภาคปฏิบัติต่อบทบัญญัติศาสนา อิหม่ามสมควรที่จะมีบทบาทในการผลักดันให้ชุมชนในหมู่บ้านให้มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติศาสนา เพราะมุสลิมทุกคนถูกปลูกฝังให้มีความยึดมั่นกับหลักศาสนาและอิหม่ามคือผู้ที่มีการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติศาสนาและเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนพร้อมทั้งเป็นผู้ที่ชุมชนไว้วางใจในความเป็นผู้นำด้านศาสนา วัฒนธรรม และการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูไรรัตน์ สวัสดิภาพ (2531) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “ชุมชนกับความยึดมั่นผูกพันในศาสนาของชาวไทยมุสลิม : ศึกษากรณีโดยมุสลิม อำเภอมือเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช , ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนที่เป็นชาวไทยมุสลิมมีความผูกพันยึดมั่นในศาสนาอย่างมีนัยสำคัญและผลงานวิจัยของ พิสมัย อาษาไนท์ (2529) ทำการศึกษา เรื่อง “ การศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการแต่งงานระหว่างคัมภีร์พระเวทกับอัลกุรอานและหะดีษ” ผลการวิจัยพบว่า อิหม่ามเป็นผู้ปฏิบัติตามคำสอนและหลักการทางศาสนาอย่างเคร่งครัด และยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาตรา 37 ที่บัญญัติอำนาจหน้าที่ของอิหม่ามไว้ดังต่อไปนี้

- 1) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

- 2) ปกครองดูแลและแนะนำเจ้าหน้าที่ของมัสยิดให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เรียบร้อย
- 3) แนะนำให้สับปुरुชประจำมัสยิดปฏิบัติให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและกฎหมาย
- 4) อำนวยความสะดวกแก่มุสลิมในการปฏิบัติศาสนกิจ
- 5) สั่งสอนและอบรมหลักธรรมทางศาสนาอิสลามแก่บรรดาสับปुरुชประจำมัสยิด

น่าจะเป็นผลประโยชน์มาก หากอิหม่ามทุกมัสยิดได้ปฏิบัติตามหน้าที่ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และส่งเสริมไม่ให้สับปुरुชลุ่มหลงตามกระแสนิยม ไม่ตีความหมายมะฮัรเป็นสินสอด โดยเข้าใจว่ามะฮัรกับสินสอดนั้นเป็นประเภทเดียวกันคือเป็นสิ่งที่ชายต้องจ่ายให้กับผู้ปกครองของฝ่ายหญิงเพื่อเป็นการตอบแทนค่าเลี้ยงดู และมีบางกลุ่มที่นำมะฮัรมาลงทุนในการจัดงานวาหลิมะห์ หรือเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว ยึดตามกระแสนิยม เพราะอำเภอจะนะจะมีทั้งชาวพุทธและชาวมุสลิมอาจจะมีความกลมกลืนด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อะหมัด ยี่สุนทรง (2546) ทำวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา ค่านิยมสำหรับนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาจำกัดรับสมบูรณ์แบบ” พบว่า ในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมมีวัฒนธรรมเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตโดยรวม แต่ทั้งนี้เนื่องจากสังคมนั้น ประกอบขึ้นด้วยกลุ่มคนมากมาย ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่ผู้คนมีจำนวนมาก มีอาณาบริเวณกว้างขวาง ก็ยังมีโอกาสให้แต่ละกลุ่มมีความแตกต่างในวิถีการดำเนินชีวิต ธรรมเนียมประเพณี ความคิด ความเชื่อ อาจแตกต่างออกไปด้วย เนื่องจากการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามา พร้อมทั้งอำเภอจะนะมี ขนบธรรมเนียมประเพณีในการจัดงานวาหลิมะห์ในรูปแบบที่ไม่หยุกนไป ซึ่งในการจัดงานแต่ละครั้งไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย ไม่ว่าจะเป็นอาหาร สถานที่ และอื่นๆ จึงไม่ค่อยเกิดปัญหาในการเอาค่ามะฮัรมาลงทุนในการจัดงานวาหลิมะฮ์

ดังหะดีษจากอนัส อิบน์ มอลิก เล่าว่า

(أن النبي صلى الله عليه وسلم رأي عبد الرحمن بن عوف أترصفرة فقال ما هذا قال يا رسول الله إني تزوجت امرأة علي وزن نواة من ذهب قال فبارك الله لك أو لم ولو بشاة)

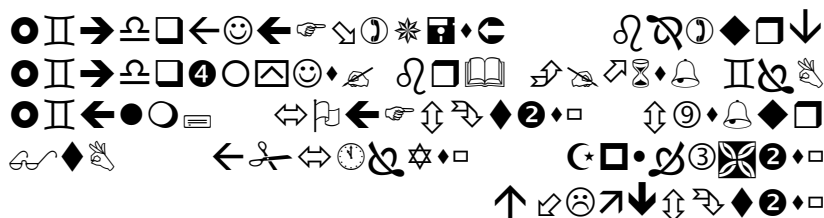
((مسلم، : 3475))

ความว่า “แท้จริงท่านนบี μ เห็นรอยน้ำหอมสีเหลืองติดตัวอยู่ที่อับดูเราะหฺมาน บิน อาวฟุ ท่านนบี μ กล่าวว่า นี่อะไร ? เขาตอบว่า โอ้เราะฮฺลุลลอฮฺ μ ฉันได้สมรสกับหญิงคน

หนึ่งด้วยทองหนักเท่าเม็ดอินทผาลัม ท่านนบี ρ กล่าวว่าขออัลลอฮ์ I ได้โปรดประทานความจำเริญให้กับท่านด้วยเถิด ท่านจงจัดวะลิมะฮ์แม้จะด้วยแกะตัวเดียวก็ตาม” (Muslim, n. d. : 3475)

การปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการคืนมะฮัร กรณีที่ขาดจากการสมรสก่อนการร่วมประเวณีหรือหลังจากการร่วมประเวณี และกรณีการคืนสิ่งทีเพิ่มจากมะฮัร การปฏิบัติในกรณีต่างๆ นั้นได้ปฏิบัติตามผลการตัดสินแต่ละปัญหาของผู้นำศาสนาและได้ยึดถือกันมา โดยสามีที่หย่าร้างภริยาก่อนการร่วมประเวณี สามีมีสิทธิเรียกค่ามะฮัรคืนจากภริยาได้เพียงครั้งหนึ่งจากจำนวนมะฮัรทั้งหมดที่ระบุในสัญญาสมรส และในกรณีที่มีการหย่าร้างของสามีภริยาหลังจากทั้งสองได้ร่วมประเวณีกัน สามีไม่มีสิทธิเรียกมะฮัรคืนได้เลย

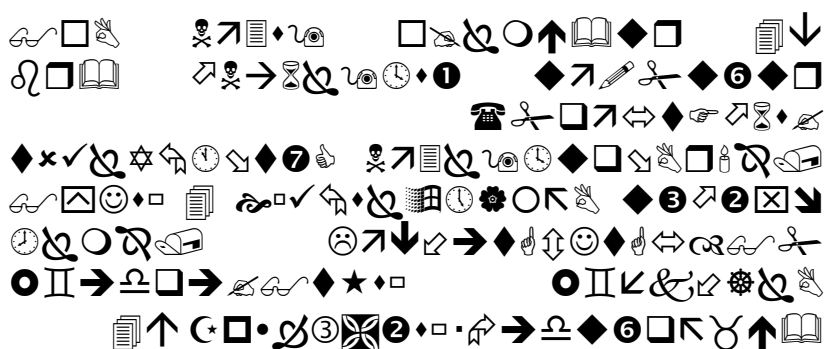
ดังอัลลอฮ์ I ตรัสในอัลกุรอานว่า

(البقرة : من أية 237)

ความว่า “และถ้าหากพวกเจ้าหย่าพวกนางก่อนที่พวกเจ้าสัมผัสพวกนาง โดยที่พวกเจ้าได้กำหนดมะฮัรแก่นางแล้ว ก็จงให้แก่นางครึ่งหนึ่งของสิ่งที่พวกเจ้ากำหนดไว้” (อัลบะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ : 237)

และอัลลอฮ์ I ตรัสในอัลกุรอานว่า

(النساء : من أية 24)

ความว่า “และได้ถูกอนุมัติให้แก่พวกเจ้าที่นอกเหนือจากนั้นในการที่พวกเจ้าแสวงหามาด้วยทรัพย์สินของพวกเจ้า ในฐานะเป็นผู้สมรส มิใช่ในฐานะผู้ล่วงประเวณี ดังนั้นหญิงใดที่

พวกท่านเสพสุขด้วยนางจากบรรดาหญิงเหล่านั้น ก็จงให้แก่พวกนาง ซึ่งสินตอบแทนแก่พวกนางตามที่มีกำหนดไว้” (อันนิสาอฺ ส่วนหนึ่งของอายะฮฺที่ : 24)

ผู้นำศาสนาไม่ว่าจะเป็นอิหม่ามหรือประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต่างก็ยึดบทบัญญัติของศาสนาเป็นหลักในการตัดสินปัญหาเพื่อให้วัฒนธรรมและสังคมมุสลิมได้อยู่ในกรอบของศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ อับดุลรอซิด เจมะ (2542) “ระบบสังคมอิสลามนั้น สถาบันทางสังคมทุกสถาบัน จะต้องอยู่ภายใต้สถาบันศาสนา และยึดศาสนาเป็นหลักในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางนามธรรม เช่น วัฒนธรรมประเพณี แบบฉบับแห่งพฤติกรรมทั้งหมดต้องอยู่ภายใต้กรอบของอิสลาม” และเพื่อให้สังคมรู้ถึงเป้าหมายของการสมรสที่แท้จริงเกี่ยวกับสิ่งที่ภริยามีสิทธิ์ในมะฮัรตามกรณีที่ศาสนากำหนด การสมรสมีเป้าหมายที่ต้องการให้ทั้งคู่มีความสุขและความยุติธรรมในสิ่งที่ศาสนากำหนด และถือสิทธิ์ต่าง ๆ ในสิ่งที่ศาสนากำหนดไม่ละเมิดบทบัญญัติเพื่อเป็นการเอื้อยวาทให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะสังคมกับครอบครัวเป็นสิ่งที่คู่กันเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ อารง สุทธานาศน์ (2543) ว่า ครอบครัวกับสังคมเปรียบเสมือนต้นไม้กับป่า สิ่งใดเกิดขึ้นกับต้นไม้แต่ละต้น ย่อมส่งผลกระทบต่อป่าไม่มากก็น้อย และในทางกลับกันความเป็นไปของป่าโดยรวมก็จะส่งผลกระทบต่อต้นไม้ในทางใดทางหนึ่ง เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับครอบครัว ผลกระทบต่อกันจะมีอยู่เสมอ จึงได้กำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งครอบครัวที่สมบูรณ์ประสบความสำเร็จและมีปัญหาน้อยที่สุด

5.2.3 ด้านผลกระทบที่เกิดจากการเรียกค่ามะฮัรสูง

ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปจากการเรียกมะฮัรสูง คือมีการต่อรองอัตรามะฮัรก่อนมีการสมรส ซึ่งปัญหาการต่อรองอัตรามะฮัรส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับกลุ่มชนที่มีการเรียกอัตรามะฮัรระดับไม่สูงและไม่ดำเนินไป ทั้งที่อิสลามไม่ส่งเสริมให้เรียกมะฮัรสูงเกินความสามารถที่ฝ่ายชายจะรับได้ จะนำมาซึ่งปัญหาการต่อรองและนำไปสู่การไม่ตกลงสมรส

หะดีษเล่าจาก อุมัร อิบน์ อัลคอกฏอบ

ألا لا تغالوا صدقة النساء فإنها لو كانت مكرمة في الدنيا أوتقوي عند الله
 لكان أولاكم بما نبي الله صلى الله عليه وسلم ما علمت رسول الله صلى
 الله عليه وسلم نكح شيئا من نساءه ولا أنكح شيئا من بناته على أكثر من
 اثني عشرة أوقية)

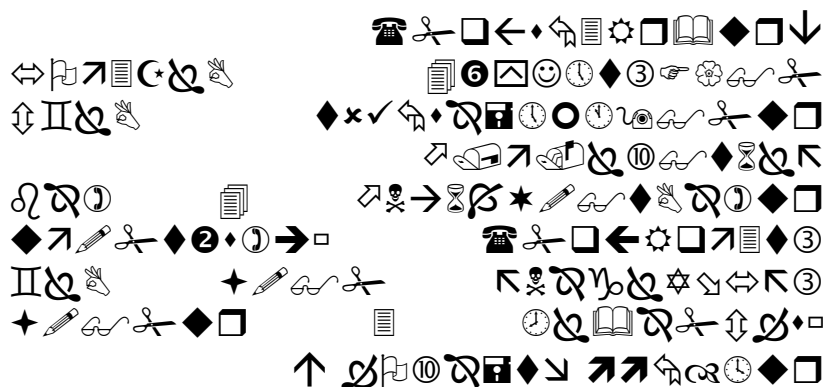
((الترمذي ، : 1114))

ความว่า “ท่านทั้งหลายอย่าเรียกค่ามะฮัรสูง ๆ เพราะหากมันเป็นเกียรติในโลกนี้ หรือเป็นความขำเกรงต่ออัลลอฮ์ I แล้ว ผู้ที่สมควรกระทำก่อนพวกท่านคือท่านนบี p เท่าที่ฉันรู้ ท่านเราะฮูล p ไม่เคยจ่ายค่ามะฮัรแก่ภริยาคนใดของท่าน และไม่มีบุตรคนใดของท่านได้รับมะฮัรเกินกว่าสิบสองอูกียะฮ์ เลย” (al-Tirmidhi : 1114)

สาเหตุที่เกิดการเรียกมะฮัรสูง เนื่องจากประชาชนบางส่วนกลุ่มหลงต่อกระแสนิยมต่างศาสนา ที่นิยมเรียกอัตรามะฮัรสูงเกินความเป็นจริงที่สังคมทั่วไปยอมรับได้ โดยยึดค่านิยมตามวัฒนธรรมตะวันตก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต (2548) ที่ว่า “สนับสนุนสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งโดยการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวทางที่ถูกต้อง ดูแลวัยรุ่นที่อยู่ร่วมกันโดยไม่สมรสตามกระแสวัฒนธรรมตะวันตก” ทั้งที่อำเภอจะนะมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีแบบอิสลามเป็นส่วนใหญ่และมีความเคร่งครัดต่อหลักการศาสนา ด้วยอำเภอจะนะมีขนบธรรมเนียมประเพณีดังกล่าว จึงทำให้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกมะฮัรสูงที่เกิดจากการลุ่มหลงต่อค่านิยมตะวันตกและค่านิยมต่างศาสนาอยู่ในระดับน้อยมาก

จากปัญหาการต่อรองเกี่ยวกับอัตรามะฮัร และฝ่ายหญิงเรียกมะฮัรสูงเพราะตามค่านิยมตะวันตกและค่านิยมของต่างศาสนา จึงก่อให้เกิดการไม่ตกลงสมรสของหนุ่มสาวในสังคม ปัญหาที่ตามมาก็คือ การมีสาวโสดและชายโสดในหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่ศาสนาอิสลามมีการส่งเสริมให้มุสลิมและมุสลิมะฮ์ที่มีความพร้อมให้มีการสมรส เพื่อที่ทั้งสองจะได้มีลูกหลานไว้สืบสกุล ใช้ชีวิตคู่อย่างมีความสุข พร้อมจะช่วยสร้างสังคมให้ดีขึ้น

ดังคำตรัสของ อัลลอฮ์ I ในอัลกุรอานว่า

(النور : 32)

ความว่า “และจงให้พวกเจ้าสมรสกับผู้เป็นโสดในหมู่พวกเจ้า และกับคนดี ๆ จากปวงบ่าวผู้ชายของพวกเจ้าและบ่าวผู้หญิงของพวกเจ้า หากพวกเขาจากจนอัลลอฮ์ I ทรงให้พวกเขาร่ำรวยขึ้นจากความโปรดปรานของพระองค์และอัลลอฮ์ I เป็นผู้กว้างขวางและรอบรู้” (อันนุร อายะฮ์ที่ : 32)

พร้อมทั้งศาสนาอิสลามมีการส่งเสริมให้ผู้ที่ไม่มีความพร้อมที่จะสมรส ชะลอการสมรสด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคม ดังอัลลอฮ์ I ตรัสในอัลกุรอานว่า

(النور : من آية 33)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่ยังไม่มีโอกาสสมรสก็จงให้เขาข่มความใคร่จนกว่าอัลลอฮ์จะทรงให้พวกเขาร่ำรวยขึ้นมาจากความโปรดปรานของพระองค์” (อันนุร ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ : 33)

สาเหตุจากการเรียกมะฮัรสูง ทำให้ในหมู่บ้านเป็นที่เลื่องลือเรื่องการเรียกมะฮัรสูง จนกระทั่งชนบางกลุ่มไม่คิดที่จะทำการสู่ขอ เพราะกลัวจะเกิดปัญหาแบกรับค่ามะฮัรไม่ไหว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาของสังคมตามมาทีหลังในรูปแบบของการต้องกู้ยืมเงิน จำนวนที่ดิน จำนวนทองคำ หรือสิ่งมีค่าต่าง ๆ หรือบางครั้งต้องขายสิ่งของที่มีค่าที่เป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เพื่อนำมาเป็นค่ามะฮัร เพื่อที่จะปกป้องและรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตัวเองและวงศ์ตระกูล ไม่ให้สังคมวิพากษ์วิจารณ์วงศ์ตระกูลว่าไม่มีความพร้อม ไม่มีทรัพย์สินสมบัติ ไม่มีเกียรติในสังคม แต่ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นน้อยมากในสังคมปัจจุบัน

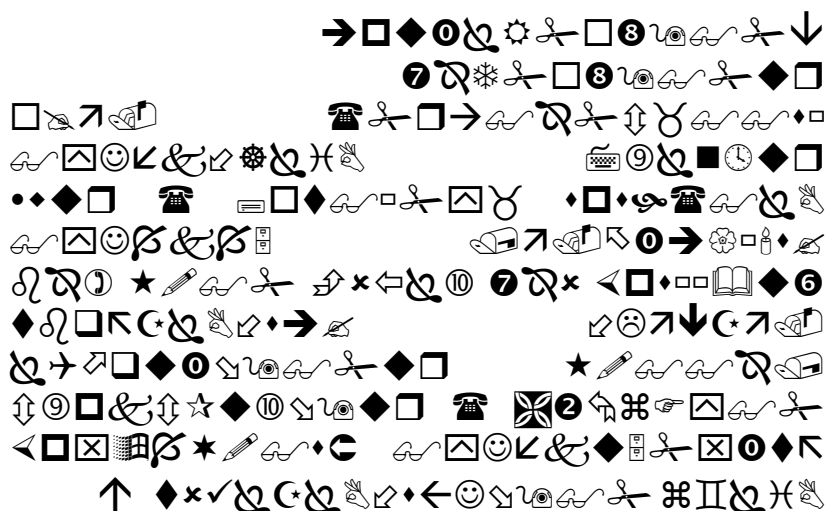
การเรียกมะฮัรสูงยังก่อให้เกิดปัญหาการหนีตามกัน โดยที่พ่อแม่ไม่ได้รับรู้ โดยไปใช้ชีวิตแบบหนุ่มสาว ซึ่งก่อให้เกิดการผิดประเวณีอันเป็นการละเมิดบัญญัติของอิสลามอย่างชัดเจน ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ I ชูเราะหฺอ์ลิสรอฮฺ อายะฮ์ที่ 32

(الإسرائ : 32)

ความว่า “และพวกเจ้าจงอย่าเข้าใกล้การผิดประเวณี แท้จริงมันเป็นสิ่งที่ชั่วช้า และวิถีทางที่เลวร้าย” (อัลอิสรออฺ อายะฮฺที่ : 32)

ซึ่งการผิดประเวณีนั้นศาสนาอิสลามห้ามอย่างเด็ดขาด และได้กำหนดการลงโทษอย่างชัดเจนดังคำตรัสของอัลลอฮฺ I ชูเราะฮฺอันนุรฺ อายะฮฺที่ 2

(2 : النور)

ความว่า “หญิงละเมียดประเวณีและ ชายละเมียดประเวณี พวกเจ้าจงโบยแต่ละคนในสองคนนั้นคนละหนึ่งร้อยที และอย่าให้ความสงสารยับยั้งการกระทำของพวกเจ้าต่อคนทั้งสองนั้น ในบัญญัติของอัลลอฮฺ I เป็นอันขาด หากพวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮฺ I และวันปรโลก และจงให้กลุ่มหนึ่งบรรดาผู้ศรัทธาเป็นพยานในการลงโทษเขาทั้งสอง” (อันนุรฺ อายะฮฺที่ : 2)

เนื่องจากการเรียกมะฮฺรสูงทำให้หนุ่มสาวบางกลุ่มที่เป็นมุสลิมและมุสลิมะฮฺในหมู่บ้านไม่คิดที่จะสร้างความรักซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดความห่างเหินระหว่างหนุ่มสาวในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียงที่เป็นมุสลิมด้วยกัน จึงทำให้หนุ่มสาวมุสลิมและมุสลิมะฮฺหันไปหาคนต่างศาสนาเป็นคู่ครอง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเรียกมะฮฺรสูง ล้วนแต่เป็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคม เพราะสังคมกับครอบครัวนั้นเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ ไม่ว่าสังคมเล็กๆหรือสังคมใหญ่ๆ ถ้าสังคมอยู่ในกรอบของศาสนา จะเป็นสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด สอดคล้องกับ อิสมาแอ อาลี (2547) พบว่า การสร้างครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในอิสลาม เพราะครอบครัวนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหลายของมนุษย์ชาติ ทั้งนี้หากครอบครัวได้รับการคุ้มครองและมีความเข้มแข็ง ทั้งได้กำหนดบทบาทที่มีต่อสังคมอย่างชัดเจนแล้ว แน่นอครอบครัวจะมีผลอย่างมากในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมมนุษย์โดยรวม ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นฐานหลักของสังคม การสร้างความปึกแผ่นให้แก่ครอบครัวก็มีผลเท่ากับการสร้างความปึกแผ่นให้แก่สังคม

การที่มุสลิมและมุสลิมะฮันเหไปสมรสกับต่างศาสนิก ซึ่งเป็นสิ่งที่ศาสนาห้าม
ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ I ในอัลกุรอานว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يَأْمُرُوا بِإِيمَانٍ مِّثْلِكُمْ ۚ وَلَئِنْ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ إِمْرًا فَلَا تَصُدُّكُمْ عَنْ أُكُوفِكُمْ عَلَيْهِ ۚ إِنَّكُم مِّنْ أَعْيُنِنَا ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝٢١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يَأْمُرُوا بِإِيمَانٍ مِّثْلِكُمْ ۚ وَلَئِنْ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ إِمْرًا فَلَا تَصُدُّكُمْ عَنْ أُكُوفِكُمْ عَلَيْهِ ۚ إِنَّكُم مِّنْ أَعْيُنِنَا ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝٢١

(البقرة : 221)

ความว่า “ และพวกเจ้าจงอย่าสมรสกับบรรดาสตรีผู้ตั้งภาคีจนกว่าพวกนางจะมี
ความศรัทธา แน่แท้ทาสหญิงผู้ศรัทธาย่อมดีกว่าหญิงผู้ตั้งภาคี แม้วานางจะเป็นที่ชื่นชอบของพวก
เจ้าก็ตาม และพวกเจ้าจงอย่าสมรสกับบรรดาชายผู้ตั้งภาคีจนกว่าพวกเขาจะมีความศรัทธา และ
ทาสชายที่เป็นผู้ศรัทธานั้นดีกว่าชายผู้ตั้งภาคี และแม้ว่าเขาได้ทำให้พวกเจ้าพึงพอใจก็ตาม ชน
เหล่านี้แหละจะชักชวนไปสู่ไฟนรก และอัลลอฮ์นั้นทรงชุกญชวนไปสู่สวรรค์ และไปสู่การอภัย
โทษด้วยอนุมัติของพระองค์ และพระองค์จะทรงแจกแจงบรรดาโองการของพระองค์แก่มนุษย์
เพื่อว่าพวกเขาจะได้รำลึกกันได้” (อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ : 221)

จากปัญหาการที่หนุ่มสาวคิดว่าการหนีตามกันเป็นวิธีการที่ช่วยลดหย่อนค่าอัตรา
มะฮัรได้ เพราะจะทำให้พ่อแม่ยอมรับพวกเขาทั้งสองโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ แต่บางครั้งก็ทำให้ปัญหา
ยิ่งทวีคูณมากขึ้น เมื่อทั้งสองครอบครัวตกลงอัตรามะฮัรไม่ได้ ฝ่ายญาติผู้หญิงก็ยิ่งทวีคูณอัตรา
เรียกมะฮัร บางครั้งถึงกับมีข้อพิพาท ซึ่งก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทระหว่างสองครอบครัว ยิ่งไป
กว่านั้นทำให้เกิดคูกรณีระหว่างสองตระกูลเป็นการเพิ่มศัตรูในวงกว้างขึ้น เพราะเป็นการแก้ปัญหา

ที่ไม่ตรงกับหลักการอิสลาม ทั้งที่อิสลามส่งเสริมให้เรียกมะฮัรน้อย หรือให้เรียกมะฮัรที่มีความสมดุระหว่างสามีภรรยา เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม แต่ปัญหาดังกล่าว เกิดขึ้นในสังคมน้อยมาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 สำหรับไปประยุกต์ใช้

5.3.1.1 จากผลการวิจัยพบว่ามุสลิมในพื้นที่ต่างๆของอำเภอจะนะ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรอยู่ในระดับต่ำ ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องมะฮัรให้ทั่วถึงเพื่อจะได้นำมาปฏิบัติใช้ได้ถูกต้อง

5.3.1.2 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ควรจัดหลักสูตรวิชาศาสนบัญญัติให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5.3.1.3 สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลาควรจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับเรื่องมะฮัรให้กับอิหม่ามเพื่อนำไปเผยแพร่ให้กับสัปบุรุษ

5.3.1.4 คณะกรรมการประจำมัสยิดควรออกวารสาร หรือแผ่นพับเกี่ยวกับเรื่องมะฮัร เพื่อเสริมความรู้ให้กับสัปบุรุษในหมู่บ้าน

5.3.1.5 ก่อนการสมรสทุกครั้งคณะผู้ทำหน้าที่ทำการสมรส ควรอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับมะฮัร

5.3.1.6 ผู้นำศาสนาทุกระดับและครูสอนศาสนา ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องมะฮัรแก่มุสลิมในพื้นที่ที่ตัวเองรับผิดชอบ

5.3.2 สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำวิจัยในกลุ่มประชากรที่แตกต่างออกไป เช่น กลุ่มประชากรในจังหวัดภาคใต้ตอนบนหรือภาคอื่น ๆ ที่มีประเพณีแตกต่างจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.3.2.2 ควรทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุควรแก่การสมรสแต่ยังไม่ได้สมรส เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่อไป